

Skógarvörðurinn á Norðurlandi,

STARFSKÝRSLA FYRIR ÁRIÐ 1944.

Einar G. E. Sæmundsen.

Starfsskýrsla skógarvaððarins á Norðurlandi fyrir árið 1944.

Skógarhögg:

Í Vaglaskógi var höggvið á árinu:

Til eldiviðar	270	hestburðir
Reykingaviður	230	"
Til kolagerðar	105	"
Staurar 2700 stk.	54	"
Renglur 2150 -	21	"
Efniviður 5110 fet	68	"
Alls		748 hestburðir

Höggvið var í framhaldi af grisjun fyrra árs milli Botnlágar og Húsalágar ogan aðalvegur. Var allt svæðið fullgrisjað hið neðra á þessu ári, en þó einnig haldið töluvert uppeftir. Þar eru þó enn- þá eftir ógrisjaðar spildur. Þessu svæði öllu svipar mjög saman hvað skóginn snertir og vísast því til lýsingar á sama skógi í starfsskýrslu síðasta árs.

Þá var grisjað svæði milli Stokklágar og Bjarkarlundsvegar (of- arlaga) við nýbraut sem nefnd er Sniðbraut. Þar var kræklóttur skógur og mjög feyskinn, enda mun þar ekki hafa verið grisjað um langan tíma vegna vegarleysis. Sunnan Klettlækjar neðst var grisjuð spilda. Skógur er þar beinvaxinn, en ungur og því lágur.

Í kúagirðingu var gert til kela, var þar grisjað nokkuð með til- liti þess að landið er nytjað til beitar (gripa). Þar eru kræklur miklar og skógurinn ljótur.

Þá var borið niður til höggs hingað og þangað í útskóginum og numin á brott toppkalin tré, svo og brotin tré og gamlar feyskjur. Voru eigi allfá trén skemmd af mannavöldum. Einnig olli stórhrið sem geisaði síðara hluta septembermánaðar 1943 miklum skemmdum og var það að, koma í ljós fram á þetta ár.

Í Sigríðarstaðaskógi var ekkert höggvið á árinu.

Í Stórhöfða og Skuggabjargaskógum var höggvið til eldiviðar ca. 60 hestburðir. Þá fengust þar um 1300 staurar og 1106 fet af efnivið eða samtals um 102 hestburðir. Þar voru einnig höggnaðar renglur í ytri girðinguna.

Kolagerð:

Gert var til kola í Vaglaskógi sem fyrr greinir. Lagt var 7 sinnur í ofninn og fékkst í allt 1155 kg. af viðarkolum. Koma þá aðeins 165 kg. á hvern ofn. Er þetta hin lægsta meðaltala sem fengist hefir síðan byrjað var með ofninn, enda er hvorutveggja að kenna að ofninn er nú mjög farinn að láta sig, svo erfiðleikum er bundið að byrgja hann að hverri brennslu lokinni, svo og nokkur mistök. Verði nauðsynlegt að halda áfram kolagerðinni, verður ekki komist hjá því að útvega nýjan ofn hið fyrsta.

V E g i r o g g i r ð i n g a r :

Viðhald girðinga var líkt og undanfarin ár, nema á ytri girðingunni á Skuggabjörgum. Vegna þráláttra vestan veðra veturinn 1943 - 44 hlóð niður óvenju miklum snjó í fjallið utan Skuggabjarga, sligaðist girðingin þar á mokkrum stöðum og skemmdist ekki alllitið. Var óvenju snjóþungt á þessum slóðum og urðu skemmdir einnig á syðri girðingunni.

Túnið á Skuggabjörgum, sem verið hefir óvarið síðan byggð lagðist þar niður og því legið undir miklum ágangi búfjár, var nú girt þrjúþretti gaddavirsgirðingu ofan á garð.

Þá var lagt til efni í girðingu um bjarkar nýgræðing á Hróarsstöðum ca. 600 m.

Nýjar brautir voru lagðar í Vaglaskógi: Hryggbraut af Miðbraut ofarlega niður hrygginn sunnan Bortnlágar, síðan suður á bóginn ofan á Áðalveg við Júníusarlág, ca. 500 m. Sniðbraut af Bjarkarlundsvegi neðan við efstu beygju suður í Litlu-lág (norðan Stokklágar) og síðan eftir henni ofan á Bjarkarlundsveg rétt ofan við vegamót ca. 700 m.

Mjög lítið var unnið að viðhaldi vega (malarburði o. þ. u. l.) vegna fjárskorts.

G r æ ð i r e i t u r :

Vorið 1944 var afhent úr reitnum:

birki	7.214 stk.
reyniviður	2.691 -
viðistíklingar	3.403. -
fagurvíðir	80 -
þingvíðir	40 -
ribs	323 -

Alls 13.751 stk.

Sáðe var birkifræi í 192 fermetra, var fræið allt úr Bæjarstaðakógi. Fræið spíraði mjög vel. Strigi var notaður í yfirbreiðslu eins og áður og gafst ágætlega. Þurkar gengu miklir fyrst eftir að sáð var, varð því að vökva beðin daglega og fór í það mikil vinna.

Dreifplantað var um:

Birki	65.000 stk.
reynir	4.000 -
viðistíklingar	3.000 -
ribs	300 -

Alls 72.300 stk.

Maí og júnimánuðir voru mjög kaldir og þurrir. Drápuð því mjög margar birkiplöntur fyrstu vikunnar eftir að þeim var dreifplantað.

Í dreifbeðum fyrra árs (1943) komu í ljós geisileg vanhöld eftir veturinn. Var gripið til þess ráðs að fara saman í beðunum og dugðu plönturnar tæplega í helming hins upphaflega svæðis. Eins og sjá má af skýrslu '43 urðu mikil vanhöld á þessum plöntum fyrstu vikunnar eftir dreifplöntun, en við það bættist nú að rjúpur herjuðu mjög á græðireitinn s. l. vetur og klipptu toppbrumum af flestum plöntunum og gjöreyðilögðu margar. Allt olli þetta miklum töfum og hlaust af því kostnaður sem ekki var gert ráð fyrir. Þessi dreifbeð ('43) þurftu ekki síður vökvunar við en hin nýju.

Vegna hinna langvarandi þurrka fór geisileg vinna í vatnsburð á þessu vori. Efni til vatnsleiðslu fékkst loksins 23. júní og var henni komið upp samstundis. Létti hún stórum undir með allri vökvun reitsins og sparaði stórum vinnukraft, og enda henni eflaust mest að þakka að nokkuð af plöntum hjarði af þurkana.

Dreifbeðin voru öll þakin mosa strax eftir að dreifplantað hafði verið í þau. Mosinn hélt moldinni rakri langt um lengur en ella hefði verið. Ofan á hann var lagt hrís til þess að hann fyki síður.

Vegna fjárskorts var ekki ráðist í frekari stækkun reitsins á þessu ári, en þau stykki er áður voru unnin fullnotuð. Þó var byrjað á því að breyta neðri hluta gamla reitsins í það horf sem fyrirhugað er.

Fræbeiðn frá vorinu 1943 döfnuðu mjög vel þetta sumar og létu hvorki þurka né kulda tefja vöxt sinn. Þeim var gefinn drjúgur skammtur af ammophos í maí (3 kg. af ammophos pr. 100 m²).

Húsdýraáburður var keyptur í reitinn um 12 tonn mykja og 3 tonn sauðatað. Ennfremur var fengið loforð fyrir mörgum bílförnum af sauðataði og einnig mykju, sem ekki vannst tími til að flytja í reitinn á s. l. hausti.

Þar sem mestur hluti reitsins er nú undir dreif og fræbeðum, verður ekki hjá því komist að stækka hann allmikið á næsta vori, ef dreifplanta á nokkurum hluta þess sem þá verður tveggja ára í fræðbeðum.

Byggingar:

Lokið var við byggingu skálans í græðireit. Er það allvönduð bygging með 2 svefnklefum, tekur annar 6 í rúm en hinn 4 í rúm, og og eldhúsi. Skálinn er 4.5 x 5 m að stærð og er byggður áfast bílskúrnum.

Bifreiðin A-157.

Bifreiðin A. 157 var á Vöglum frá 8. maí og notuð til allra flutninga á víði, plöntum og byggingarefni og í græðireitnum. Einnig til flestra ferðalaga skógarvarðarins vegna starfseminnar.

Ferðalög skógarvandarar:

Í marzmánuði fór ég austur á Húsavík og sat þar stjórnarfund Skógræktarfélags Suður-Þingeyrna. Til Akureyrar tvívegis sérstakra erinda í sambandi við kaup á Þórðarstöðum.

28. apríl fór ég til Akureyrar á leiðis suður til Reykjavíkur, kom þangað 1. maí. Síðan norður aftur 4 s. m. á bifreiðinni A 157, kom heim 6. maí. Fór 13. maí austur í Fosshól með Landgræðslusjóðsmiða í austurhreppana.

11. júní fór ég vestur í Skagafjörð til leiðbeiningar við sáningar. Með mér fór vestur Stefán Júlíusson frá Hrísgarði og á Akureyri slóst í förina Sigurður Jónasson, varðstjóri. Var hann með okkur allan tímann sem við unnum að sáningum í Skagafirði. Á Reykjarhóli var sáð í girðingu sem Skógrækt ríkisins hafði sett upp á s. l. sumri ('43). Sáð var birkifræi á víðavangi með K.-Hansens aðferðinni, en í stað torfljáa voru notaðir plöntuhakar. Einnig var sáð birkifræi í tvö beð innan sömu girðingar. Á Reynistað var sáð í girðingu frá s. l. sumri. Þar er jarðvegur helzt til þurr, og býzt ég þar ekki við góðum árangri. Á Sauðárkróki hitti ég Guðrúnu Sveinsdóttur, kennslukonu, hina ötulu trjáræktarkonu þeirra Skagafirðinga. Skoðaði ég þar hjá henni trjágarð þorpsins.

Á Hólum í Hjaltadal var sett upp girðing 1943 til skógræktar. Landið sem girt var liggur utan túngirðingarinnar gömlu (norðan við gróðrarstöðina) og hefir verið örtröð um langan aldur. Enda hafði grasvöxtur tekið mjög við sér, við friðunina. Innan þessarar girðingar var sáð í allstórt svæði, aðallega í kinnung er veit á móti norðri, til þess frekar að tryggja spírun fræsins. Skólapiltar hjálpuðu til við sáninguna og kennarar. Annars er rétt að geta þess að fyrir nokkrum árum, áður en girt var, fann Björn Símonarson kennari nokkrar smávaxnar birkiplöntur á þessum slóðum. Hefir frá auðsjáanlega borist af trjánum heima í gróðrastöðinni og fest þarna rætur, þrátt fyrir sífelldan troðning búfjárins. Þó mun eitthvað hafa verið sáldr að þarna af birkifræi (Vigfús Helgason, kennari) en ekki vitað um neinn sérstakan árangur af því. Heima í gróðrarstöðinni hafði skólastjórinn, Kristján Karlsson, sáð birkifræi í tvö beð 1942, var mjög strjált í öðru þeirra. Voru því plönturnar færðar saman í því beði og sáð að nýju.

Hjá Ólafi Sigurðssyni bónda á Hellulandi var sáð í allstóra spildu innan girðingar sem sett var upp á sama tíma og hinar fyrrnefndu. Þarna var raklent og því von um góðan árangur. Hefir Ólafur óvenjumikinn águga fyrir skógrækt og er maður stórhuga til þeirra átaka. Hefir hann sáð birkifræi undanfarið ár ofan og sunnan bæjarins á holtadrög. Spíraði fræið þar með ágætum en sennilega hefir verið rist fulldiúpt í jarðveginn, því holklaki hefir mjög lyft upp smáplöntunum og þær bá drepist, en þó hjarir nokkur hluti þeirra í jöðrum hólanna.

Á Víðivöllum í Blönduhlíð athugaði ég girðingar þar sem Skógræktin hefir girt þar. Eru þær tvær, fyrir norðan bæinn, sitt hvoru megin vegarins. Þar var fyrst sáð birkifræi 1928 (?) með heldur litlum árangri, enda mun hafa hízta á mjög óheppilegan sáðtíma. Þó eru nú til allvæn tré af þessum árgangi. Síðan hefir Lilja Sigurðardóttir sáð nokkuru í girðingarnar. Hefir sáning frá 1943 (sáð mjög snemma vors) borið sérstaklega góðan árangur. Ekki var sáð á Víðivöllum í þetta sinn, en það mun gert snemma næsta vor.

Þess skal að lokum getið að vegna anna minna sá Stefán Júlíusson að mestu um sáningarnar á Hellulandi og Reynistað, og var Sigður Jónasson með honum við þær. Ég kom heim úr þessari ferð 15. júní en Stefán tveim dögum síðar. Sigurður Jónasson fylgdist með þessum sáningum um súmerið. Kvað hann fræið allstaðar hafa spírað vel. Ég sá sjálfur sáninguna á Reykjarhóli í haust og fannst mér ~~árangur~~ allgóður.

18. júní sat ég aðalfund Skógræktarfélags S.-Þingeyinga að Laugaskóla.

24. júní fór ég vestur í Svarfaðardal og leiðbeindi þar við birkifræsáningu. Skógræktarfélag Svarfðæla hefir komið upp girðingu um landspildu sem félagið hefir fengið úr Steindyralandi. Var sáð þar í beð. Aðalhvatamenn málsins þar vestra eru þeir Ármann Sigurðsson á Urðum og Halldór á Melum.

26. júní fór ég austur í Yzta-Fell í Köldukinn og vældi þar land til skógræktar og ákvað girðingarstæði. U. M. Fél. í Kinn gekkst gekkst fyrir því að koma upp þessari girðingu og var hún sett upp í sjálfboðaliðsvinnu á einni nóttu. Félagið naut styrks frá Skógræktarfélagi S.-Þingeyinga til efniskaupa. Þarna leiðbeindi ég einnig við sáningu og gróðursetningu. Á heimleiðinni kom ég við í Hriflu til leiðbeiningar.

4. júlí fór ég aftur að Yztafelli til þess að ákveða girðingarstæði um Yztafells-skóg og skógana norðan hans meðfram Skjálfandafljóti. Var þarna um alllanga girðingu að ræða sem girt var úr mæðiveiki girðingu (frá 1942) norður fjallið austanvert og ofna í fljót. Skógræktin lagði til efni í þessa girðingu en mæðiveikinefnd greiddi uppsetninguna. Skógarnir eru eftir sem áður eigna jarðareigenda en emu alfriðaðir og ~~grísjun~~ skal fara fram samkvæmt fyrirmælum skógarvarðar.

12. júlí fór ég með skógræktarstjóra og Gunnlaugi Kristmundssyni sandgræðslustjóra um Yztafells-skóg og Aðaldalshraun utanvert milli Laxár og Sandsbæja. Var athugaður uppblástur þar, allt frá sjávarkambi, og skemmdir af hans völdum á skóginum suður í hrauninu, Horfir þar mjög til auðnar ef ekkert er að gert.

Þá fór ég 14. júlí ásamt skógræktarstjóra og lfeirum suður í Þórðarstaði. Var aðallega riðið um skóginn sunnan bæjar og hann athugaður

16. júlí fór ég með skógræktarstjóra áleiðis austur að Hallormsstað. Var komið við í Ásbyrgi en gist á Grundarhóli á Fjöllum. Á Hallormsstað var dælið til 22. júlí. Var farið mjög um skóginn til athugunar. Á Hallormsstað fannst mér merkilegast að sjá hversu vel hefir heppnast með lerkitré þau sem gróðursett voru á árunum 1937-1939. Er vöxtur þeirra með fádæmum góður, ekki hvað síst ef þess er gætt að tíðarfar síðustu þriggja ára, hefir verið mjög slæmt. Lerkitré þessi eru öll vaxin upp af 1 kg. af fræi sem Guttormur fékk árið 1933 (Arkangelsk Rús.) frá Ravn K.höfn. Athugaðir voru skógarnir utan frá Egilsstöðum og fram í Eyjólfstaði. Komið var við í Beinárgerði. Þar hefir Skógræktarfélag Austurlands komið á fót græðireit að vísu í samum stíl, en heldur virtist þar ástátt um ýmsa hluti. Sama félag hefir fest kaup á venni spildu úr Eyjólfstaðaskógi. Var farið nokkuð um það svæði. Hefir skógurinn orðið fyrir herfilegri meðferð fyrir meir, en landkostir eru með afbrigðum góðir þarna fyrir skógargróður, enda mun hann breiðast þar fljótt út og ná miklum þroska með friðun. Frá Hallormsstað var haldið að Eiðum.

Þar gefur að líta óvenju mikinn árnagur eftir friðun eina saman. Þar eru vaxnir úr grasi bjarkarrunnar á aðra mannhæð síðan frið- að var 1928. Lerkitré af sama uppruna og þau sem um getur á Hallormsstað hafa verið gróðursett í girðinguna, en hafa ekki náð svipuðum þroska og þau á Hallormsstað.

Frá Eiðum var haldið heimleiðis en skroppið ofan í Vopnafjörð og gist þar. Næstu nótt var gist í Byrgi, og farið daginn eftir um Ásbyrgi. Á blásnum sandi norðan vegarins utan við Byrgi athuguðum við tilraun sem Erlingur hafði gert með að leggja hrís til varnar gróðri. Var sýnu meiri gróður kominn þar sem hrísið hafði legið en þar sem ekkert var breitt yfir. Að Vöglum var komið 25. júlí.

Til Reykjavíkur fór ég 7. október á A 157. Frá Akureyri var með mér Guttormur Pálsson. Í Reykjavík dvaldi ég til 17. s. m. Voru þar saman komnir allir skógarverðirnir og mjög rætt um ýmis málefni varðandi skógræktina í framtíðinni. Úr þessari fór kom ég heim 19. okt.

Auk þessara ferða sem nú hafa verið greindar fór ég á bílnum allar þær ferðir sem þurfti til Akureyrar með plöntur og skógarafurðir og svo til heimflutnings á byggingarefni auk ýmsra annara erinda. Eina söluferð fór ég vestur í Skagafjörð með staura og renglur, 22. október.

Þá fór ég eftirlitsferðir um skóga Skógræktarinnar hér í dalnum eins og þörf krafði. Þann 11. sept. fór ég t. d. með föður mínum um Skuggabjargaskóg og Stórhöfða til athugunar á skógarhöggi o. fl. Um Þórðarstaðaskóg 12. sept. og oftár.

Að lokum ~~mi~~ vil ég geta þess að mér hefði með öllum verið ókleift að fara svo oft frá græðireitsstörfum á s. l. vori, ef faðir minn hefði ekki dvalið hjá mér og haft eftirlit með öllum störfum, meðan ég var fjarverandi.

Ý m i s l e g t:

Skógurinn laufgaði óvenjulega seint á þessu vori. Það var ekki fyrr en 18. júní að hægt var að segja að hann væri allaufgaður. Þrátt fyrir það var hann óvenju gróskumikill þetta sumar. Liturinn var strax ~~ekki~~ grænn og hélzt fram undir blaðfall, enda var enginn maður í skóginum í þetta sinn. Um mánaðamótin ág.- sept. fór hann að byrja að gulna og feldi að mestu blöðin um 17. september eftir mikið sunnanveður.

Á þessu voru festi Skógræktin kaup á jörðinni Þórðarstöðum í Fnjóskadal. Er meiri hluti jarðarinnar vaxinn allgóðum skógi, sem nauðsyn ber til að friða hið fyrsta, enda fóru kaupin fram með því skilyrði.

Kaupfélög Svalbarðsevrrar og Þingeyinga héldu samvinnuhátið, 6. ágúst í Vaglaskógi. Félögin greiddu 1.000.00 kr. í staðarleigu.

Vöglum 5. feb. 1945.

Einar G. E. Samundsen,
- Skógarvörður -